

AKATALPA

Şubat 2003

Aylık Edebiyat Dergisi

Sayı : 38

KUMDA SAKLANAN

Ramis DARA

Ben Ramis Dara. 37 ay boyunca burada ☺☺☺☺☺ imzasıyla sunuş yazıları yazdım. Adına yazdığım dergi de, ben de, dergiyi birlikte çıkardığımız dostlarımız ve arkadaşlarımız da sanki sıkıldık biraz bundan. Ama galiba en gerçeği de; dergi sonunda bana "Düş yakamdan" dedi, adından kendi adıma kovdu beni.

Ramis. "Kumda saklanan", "gerçekleri saklayan" demekmiş (Aydil Erol, *Adllarımız*, İstanbul 1999). Bunu epey geç öğrendim. Kumda saklanmaya ve gerçekleri saklamaya adım dolayısıyla mahkûm biriymişim. Kumda saklanmak (Yılan? Başka bir şey?) iyi de, gerçekleri saklamak pek iyi değil. Varsa bir gerçek tabii, güneşin altında?..

Saklanmayayım ve saklamayayım, tamam, dedim, ben de sonunda.

Ama bir de "Akatalpa"nın anlamını yazsa bir kitap! Her ne kadar bunu, Ocak 2000 tarihli birinci sayıda yapmaya çalışmış olsam da!

Bu ad hikâyesi biraz da şundan mı çıktı?

Akatalpa bu sayısıyla yeni bir sürece hazırlanıyor. Daha duyulmadık sesler, daha görülmedik renkler, daha tadılmadık lezzetler, daha dahalar var mıdır, yoksa aranmalıdır? aramaya başlıyor. Bol sermayeye dayalı ve semiz gövdeli sevgili yol arkadaşlarıyla ya da rakipleriyle yan yana yürüyüşünde daha bir kararlılık, daha bir estetik yararlılık hedefliyor.

Camia bizden "kalın" dergi beklemekten bıktı, biliyoruz. Bizse hayır, yalın ve alın, iyidir, demekten bıkmadık, bunu bazen tonal, bazen atonal bir sesle söylemeye devam edeceğiz! İyidir, senfoni ve uzun hava iyidir! Yerellik ve evrensellik, işte aklın ve gönlün yolu, ulusallık çöp tenekesine, demiştik ya, demeye devam edeceğiz!

Adını dilimizin bu topraklara yerleşmesinden neredeyse 2 bin 500 yıl önce almış en küçük aydan (Aydan değil; şubattan!), sevgili Mehmetlere, Aşcelere, Aylı diye biri varsa ona, onlara, hepinize, hepimize, güzellikler, esenlikler...

Haydar ERGÜLEN

YARIM YALNIZ

Yalnız bir gözüm var ama
yetiyor kalabalığımıza
iyi ki diğeri takma
Tanrı beni seviyor mu
-Oğlum sen onlara bakma!

Niye üzülürdüm ki bilmem
bir tane diye kalbim eskiden
kırıla kırıla anladım sonunda
fazla gelirmiş meğer
bir kalp bile insana

İki elim var da
ikisi de uzak akraba
birinin yazdığını
diğeri beğenmiyor
İki yarım bir insanı
tamam etmeye yetmiyor
iki yarım bir delilik
aklı yarımlara mahsus
bir şey mi yoksa şairlik

Bir insanda iki yarım(*)
biri şair biri iyi
biri yalnız biri iyi
bir yarım şiir peşinde
içimde bir yarım yalnız
tamam olmasınlar diye

Tanrı beni birer birer sınıyor
Tanrı beni tamam diye biliyor
Tanrı beni yarım yarım bölüyor
bilmiyorum hangimizi seviyor

(*) "Ben senin تنها gözün olacaktım
hem tek başıma en kalabalık arkadaşım
yarım bir çocuk olarak beni
bu dünyaya erkenden bırakmasaydım
(Haydar Ergülen, "Yağmur ve Fransızca"
şiirinden)

Ramis Dara, Nuri Demirci, Özlem Tezcan Dertsiz, Melih Elal, Altay Ömer Erdoğan, Haydar Ergülen, Ahmet Günbaş, Hilmi Haşal, Ayşegül İzmirli, Hüseyin Peker, İlyas Tunç, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Serdar Ünver, İhsan Üren, Sadık Yaşar.

“FOTOĞRAF”

Melih ELAL

Yıl 1997, aylardan Mayıs. Uludağ Üniversitesi'nin “Kültür, Sanat, Spor Şenlikleri” nedeniyle heyecanlı günler yaşıyoruz. Edebiyatımızın önemli isimleri Bursa'da... En önemli konuksa Melih Cevdet Anday... Eğitim Fakültesi'nce onursal doktora unvanı verilecek şairimize.

Törenden bir gece önce üniversitenin Kükürtlü'deki tesislerinde hep birlikte yemek yiyip söyleşiyoruz. Güzel bir Bursa akşamı... Söyleşi uzayıp gidiyor. Sanat, yazın üzerine yeni görüşler, bakış açıları biriktiriyoruz. Durmasını istediğimiz zaman, dört nala koşturuyor. Söz bitmedi, ama neredeyse sabah olacak. Kalkıyoruz. Konukların bir bölümü bizimle gelecekler, konaklayacakları yere götürüleceğiz. Gecenin anısı olarak bir ağacın altında fotoğraf çektiyoruz. Bu bir at kestanesi ağacı. Hulki Aktunç, eğilip bir kestane alıyor yerden. Ertesi günkü konuşmasında cebinden çıkarıp dinleyicilere gösteriyor, doğa – insan ilişkisi bağlamında. O gece ben de bir kestane almıştım yerden, o günden beri otomobilimin ön panelinde durur o kestane.

Atkestanesinin altında Serdar Ünver, Mustafa Durak, Hilmi Aktunç, Sina Akyol, Ramis Dara, ben, Hilmi Haşal yan yana gülümseyerek objektife bakıyoruz. Fotoğrafı kimin çektiğini şimdi anımsayamıyorum. Etkinlikler bittikten sonra, bir soru işareti belirliyor kafamda... Fotoğrafta benden başka herkesin bir kitabı var ve geleceğe kalacaklar. Aradan yıllar geçtikten sonra, bakanlar, benim dışında, herkesi adıyla anımsayacaklar. Kendimi Melih Cevdet Anday'ın şiirindeki Şinasi gibi hissediyorum. Hani şu :

“Dört kişi parkta çekti mişiz. / Ben, Oktay, Orhan, bir de Şinasi...” dizeleriyle başlayan “Fotoğraf” adlı şiirindeki gibi. Birlikte olduğumuz bir toplantıda Serdar Ünver ve Ramis Dara'ya anlatıyorum duygularımı. Güllüyorlar, o günden sonra adım Şinasi kalıyor. Yazmak istiyorum, bir türlü fırsat olmuyor. Anday'ın ölümü, onunla ilgili anılarım beni önce bu fotoğrafa götürüyor.

Düşünmeye başlıyorum. Anday, acaba ne zaman karşıma çıktı! Yıl 1967. Aşığım, o günlerde... Orhan Veli okuyorum. Bir gün onun Oktay'a Mektuplar (Oktay Rifat) adlı “Şu anda dışarıda yağmur yağıyor / Ve bulutlar geçiyor aynadan / Ve bu günlerde Melih'le ben / Aynı kıızı seviyoruz.” dizeleri çıkıyor karşıma. O anda dışarıda yağmur yağıyor. Adımın geçtiği dizeler benim Anday'ı merak etmemi neden oluyor. Kim bu Anday? Neden şimdiye kadar yazılarımla karşılaşmadım. Araştırmaya başlıyorum. O yıllarda İzmit'te oturuyoruz. Vilayet binasından İzmit Lisesi'ne uzanan cadde üzerinde büyük bir kitapçı var. Hangi kitabı arasam bulabiliyorum. Orada Kolları Bağlı Odysseus ve Aylaklar adlı kitaplarını buluyorum Anday'ın. Hemen Yeditepe Yayınları'ndan çıkan şiir kitabını satın alıyorum. Daha sonra Aylaklar'ı da alacağım. Kolları Bağlı Odysseus'da

“Ekşi salkımdan şarabı çıkaran kim / Toprağı ateşten, ateşi sudan / Bitkiyle, böceklerle, benimle oluşan / Sonra kitaplarda okuyup öğrendiğim / Görünmez ışınlar, iç içe yörüngeler / Bensiz mi yanar, bensiz mi döner / Yasaların içgüdümdü benim” (s. 13) dizeleriyle önce insanı; “Bulut bir biçim değildir artık, bir / Tasarı, bir entr'acte, bir istektir; / Olumsuz bir tanımdır gökyüzü / Boyuna ilkel ve matematiksiz / Sıkır durur tanrıları boş yere... / Çünkü eski bahçelerde

değiliz / Eskidendi elmanın ağaçtan düştüğü / Şimdi yalnız / gr² / Kapsar yıldız kaymalarını / Ayıklamalı evren görüntünü / Usa uygun bir düzene koymalı.” (s. 32) dizeleriyle sonra aklı; en son olarak da “Tanrıçaların en tanrısalı / Güzel belikli Kirke eyitti : ‘Sen Odysseus iki ölümlüsün / Hades'i gördün daha yaşarken / Güneş doğmayan neşesiz ülkeyi / Günlerce karanlıkta kaldın / Çünkü İthaca yaşıtıyordu seni / Tanrısal denizde ordan oraya / Bin yıldır aradığın ada... / Konağının sarsılmaz temeli / İkaros kıızı Penelopeia / Ve erdemli dölün Telemakhos / Bütün ülkün ve sevgin olan İthaca.” dizeleriyle mitolojiyi, zaman ve uzamı keşfettim. Anday da Kolları Bağlı Odysseus'u “Sağ salim geçtim kendimi” dizesiyle bitirmiyor muydu! Ben de hem Anday'ı bulmuş, hem de kendimi geçmişim.

Artık iyi bir Anday okuruydum. Cumhuriyet gazetesinin ikinci sayfasında yayımlanan Cuma yazılarını okuyor, yeni çıkan kitaplarına hemen ulaşıyor; onun düşünsel evreninin sınırlarında geziniyordum. Belki de uzun yaşama düşüm de Anday'dan kaynaklanıyordu. Derken Cumhuriyet'te Salı günleri de yazmaya başladı. Bir süre sonra da yazıları bitiverdi. Ne yazık ki, her güzel şey gibi güzel insanlar da gün geliyor soluyor, yazamaz oluyor. Melih Cevdet Anday'ın yazamaz oluşu, ardından da bu yaşamdan kopup gidişi, yazın dünyasında yeri doldurulmaz yeni bir boşluk oluşturdu.

Göçüşünün ardından, Selahattin Özpabıyıklar'ın Akşam gazetesinin eki Akşam-lık'ın 31. sayısında yayımladığı “Fotoğrafta Melih Cevdet de Vardı...” adlı yazısından Şinasi'nin Üç Nal Lokantası'nın işleticisi olduğunu öğreniyorum. Pabıyıklar, Fotoğraf şiirinde adı geçenler fotoğraftaki sıraya göre öldüler diyor. Düşünüyorum Orhan Veli (1950), Şinasi (?), Oktay Rifat (1988), Melih Cevdet (2002).

Melih Cevdet, ölümsüzlüğün peşindeydi. Yeni Biçim'in 50. sayısında (Haziran 1997) son şiirlerinden biri olan “Ayrıramıyorum”da

“Yağmurun yıldönümüdür bu / Daha önce neden ölmedim // Şöyle ki ölüm hep gençleştirir / Tanıdık beni gören bitki // Birazdan zamanın karanfilleri / Ay geldi sarmaşık ve böcek // Görmeli gözlerin gecelliğini / Burası deniz işte sonsuzluk // Ayrıramıyorum kendimi” diyerek sonsuzlukla kendini özdeşleştirmişti.

Yine Yaşasın Edebiyat'ın 1. sayısında (Kasım 1997) yayımlanan “Şarap” adlı yayımlanmış son şiirinde

“Başından geçenleri dinledik Niobe / Başından geçeni dinledik / Eskiden taşlar da ağladı / Ağlayıp unutup geçirdik zamanı, / Kimse kendi zamanından gelmiyor / Üzülme, ölüm yaşıyor Niobe. / Nietzsche, deli Nietzsche, 1844 – 1900, / Ölümlükten ağladı, güzel şeyler yazmışım / Dedi başucumdakilere / Unutulur, sonra ağlanır / Üzülme, ölüm yaşıyor Niobe. / Bırak da sana geleceği anlatayım / Ölümdür yaşamın bekçisi / Üç kez ölür insan ararken / Unuttuğunu, unutma bunu. / Ölümlükten usunda bir şey kalır / Önemsiz bir şey, kar yağışı gibi, / Dalgınlığımız bundandır, suskunluğumuz bundan, / İşte böyle sürüp gider doğum öncesi, / Dinle Mursilis : / Nu ninda ezzenini vattaram ekuteni, / Şarap yaşlılıkta içilir.” diyordu.

“Üzülme, ölüm yaşıyor Niobe.” dizesini iki kez kullanarak, ölümü sorguluyor, tersten okursak, üzülm ölüm var, demek istiyordu. Nietzsche için “Ölümlükten ağladı, güzel şeyler yazmışım” diyordu. Güzel şeyler yazdın Anday, ölümsüzlüğü yakaladın Anday.

Ağlayabilirsin.

GOTİK

Göz görmemiş et yatık, kırık dipte mi gedik
Ah acılar hammalı, kırk mahzende kim batık?

Kalın celep, kır zambur, hiç dinmez mi yasınız
Bam teliydi zır çıktı tir terleyen sesiniz
Oyuncak darlığında kul kapıp dar açıktan
Ben silindim, ben bittim der de gene dersiniz

Kırk yıl olmuş -düşe bak!- aktöreyken dersiniz
Tamuyu tosmuşsunuz çark edip ak uçmaktan
Sönük mercekleriniz hiç ısınmaz o gözden
Hiçkırılmazı hiçkırıp çün hoyratı sevdiniz

Adınız güzellik ya acep nereniz çirkin?
Bak bol geldi size dün. Nâminiz düNDAR olsun!..

Mart 2002

LOCA

pencereden oyuna bakan çocuklar gibi
aşk, hayattan ayırma beni

başka filmleri seviyoruz, nasıl da belli
birleştiremiyor bizi girdiğimiz loca
tek katlı düşlerimin yanında gökdelenlerin,
çağın tahtasında hep on ikiden sen
bendeysen karavana

figüran kalmak var biraz şehir hattında,
kaçırdığımız matinelere dönmeden bahar
yalın ve kalabalık yürüyerek caddede
insanı aramak, bin bir şikâyetle

gözüm koltuklarda bu yüzden gidiyorum
sıkıcı bir sahneyim senaryonda,
ne kadar yaklaşıp göremiyor kameran
görülmemiş bir çiçek açıyor dışarda

tekrar çalma Sam, tekrar çalma...

Altay Ömer ERDOĞAN**KISA HAVA**

yüzümü kurutuyordum, Fenike çağlıyordu kitapta
sessizliklere demir atıyordu tüm yaşlı gemiler
suçlarını yasla damıtan mevsimlerin kucagında
boynuna boynuna diziliyordu inci tanesi alfabeler

seni okuyan kalabalığın hoyratlığına sığınıyordun
sancı kendi kendine, evsiz karanlıkların dengesi
budak budak, şerham şerham bir ordunun
kılıç kalkan adımlarıyla saplanıyordu göğşe iğnesi

taşa taşra tadı katıyordu tavşan kanı korkular
sülün güzelliğiyle gururlanan akşamın da hesabını
soruyordu umarsızca titrek alevlere oynaş adımlar
unutuyordu ünlemin soru işaretine intikamını

susacaksa bir şahin sessizliğinde susalım
bağıracağız aksak bir karınca duası
çıkırıkları kuyuya kararınca sallayalım
yıtılmasın yüreğimizin paslı haritası

suyu tüketme ishak
daha güneş yıkanacak

Serdar ÜNVER**YAZ'DI, GÖRDÜM**

Yaz'dı, gördüm: güneş
Koca meşe dibinde
Uzanmış da otlara
"Gel" diyordu el edip
"Biraz bizim değil mi
Şu karınca, kocaman
Tırmanan ışığımıza!
Ya şu böcek, delişmen
Sen ben gibi nerdeyse
İten öte zamanı!..
Duydun işte ta baştan
Yeni ama yine de
Kuştur öten, ötüşüne
Binip gelsen ne iyi..."

Böyle diyordu güneş
Bir yaz günü göğşe

Gördüm görmeyi de!

DİLDEN... ŞAİRDEN...

İhsan ÜREN

Başka Yolların Enis'i...

Enis Batur'un iyi bir okuru olduğumu düşünüyorum. Derdi günü yazmak olanın, iyi bir okur olması gerektiğine inanıyorum. Bu nedenle Enis Batur'un son kitabı *Başka Yollar*'ı severek iki kez okudum.

Başka Yollar'ın: insan yönü daha belirgin, yeryüzüne inmiş, insan arasına karışmış, endişeli, acılı ama yaratıcı Enis'ini görmek, beni ayrıca mutlu etti.

Yazdığı değişik türlerdeki edebiyat ürünlerine yetismekte zorlandığım Batur'un üretkenliğine öteden beri şaşar, yazmayı, saygın bir uğraş gibi sürdürmesine, gittikçe artan bir hayranlık duyuyorum.

Enis Batur'un nitelikli üretkenliğinin kaynağını merak eder, kendime göre açıklamayı sürdürür dururum. Sırası yeni geldi herhalde, *Başka Yollar*'da Enis Batur'un üretkenliğinin kaynağı açık seçik veriliyor. Sıkı ve katı disiplinli Saint Joseph Kolejindeki aşırı eğitim koşulları, yüklü dersler, laik eğitim, öğrenci eğilimlerini keşif ve geliştirme, eğitsel çalışmalar, gerçek öğretmenler...

Enis Batur: bizde yazınsal alanda eşine az rastlanan üretkenlerden biridir. Tanzimat'tan sonra Ahmet Mithat, Hüseyin Rahmi, Aziz Nesin, Selim İleri, Enis Batur adlarını sayabiliyoruz ancak. Selim İleri, bir ara çok üretenler sınıfına girenken, seviyeyi ayağa düşürerek buradan çıktı. Fabrikasyon üretimle edebiyat dışına düşen İleri, çareyi yardımına çağırdığı pembe dizi yazarlarını yüceltmeye buldu ama, kendisine duyulan güveni harcadı. Bir daha Selim İleri'yi okur muyum? Sanmam.

Bu aralar Selim İleri'nin *Anılar: İssiz ve Yağmurlu*'sunu okuyorum, 160'lı sayfalardayım. Selim İleri'nin en büyük engeli, önündeki Selim İleri... İş zor, umudum son denemelerinde! Hadi hayırlısı bakalım...

Enis Batur'un nitelikli üretkenliği önce, eğitmen gözüyle dikkatimi çekti. Bizde edebiyat öğretmenleri çocuklara okumayı öldür Allah sevdiremez, çünkü çoğu okumayı sevmez, sevimsiz bir uğraş görür, böyle bir alışkanlığı yoktur. Ülkesinin edebiyatının yüzde birini bile okumamıştır. Hele % 10'unu okuyan binde bir bile değildir.

Edebiyat öğretmenlerimizin en büyük kusuru da kompozisyon ve dilbilim konularındaki yetersizlikleridir. Yeteneği söz konusu etmiyorum. Sıradan bir konuyu yazıp düzenleme bilgileri ve görgüleri yoktur. Bu konuda korkak ve yetersizdirler. Ayrıca bu yalnız onların kusurları da değildir. Eğitim sistemimiz burada da şark kurnazlığını kullanır. Olmuş gibi yapar!

İşte Enis, önce bu yönüyle dikkatimi çekti. Enis'teki nitelikli yazma disiplininin kaynakları nelerdir sorusunu sordum kendi kendime; çünkü, Enis Batur bu konulara pek sokulmamıştı yazdıklarında. Okuma ve araştırma disiplini ve sevgisini, bu diyordum mutlaka bir yabancı öğretmenden almıştır. Gerçekten de, okuduğundan yararlanma ve onu yeniden üretime sokma yetisi aldığı eğitimden geliyor, bu da onu verimli kılıyor. Bizde bunu çok az öğretmen yapabilir. Okuyun edebiyatçılarımızın yaşamöykülerini; pek azında öğretmenlerinin sözü edilecek kadar yetenek keşfedici ve yol göstericilik izini görürsünüz. Bunun tersinin olması gerekmez miydi?

Ben Çorluluyum. Çorlu Trakya'nın en çok asker bulunduran yerlerinden biridir. Kolordu ve tümen düzeyinde konuşlandırılmış birçok askeri birlik vardır. Öğrencilik ve öğretmenlik yıllarımda subay çocuklarının iyi düzeyde olanlarını çok görmedim. Yaşam düzeylerinin çevreye göre iyice sayılacak düzeyde oluşu ve halktan uzak duruşları, serbest tavırlı olduğu kadar, kararsız ve problemlili çocuklar da üretmiştir.

Bu nedenle ben; Sayın Muhsin Batur'un sorumlu bir subayı, cumhuriyetimizin duyarlı bir aydını ve iyi bir baba olarak Enis Batur'un eğitim ve öğretim planlamasını çok sancılar ve endişelerle yaptığı görüşündeyim. Bunun bir yabancı okul olması dil sorununu çözerken, Tefrik Fikret'in Haluk'u korkusunu da doğurmuş, düşündürmüş, uyutmamıştır...

Enis'in isyanları, uyumsuzlukları, gençlik sancılarındandır. Duyarlı kişilerin dümdüz bir yaşamı olur mu? Sevgili Muhsin Batur; bize eşsiz bir yazar kazandırmıştır. Planlaması kusursuzdur. Rastlantılar da yardım etmiştir. İsabetli bir yol seçilmiştir. Gerçi, Enis Batur, *Başka Yollar*'ın bir yerinde: "On yedi yaşında, Saint Joseph'ten uzaklaştırıldığım yıl eve dönmeyi reddettim" Bunu yıllar sonra annesine: "Siz beni başka bir dünyaya fırlatıp terk ettiniz, onun için artık eve dönemem." diye açıklar.

Enis Batur'un inancına göre, hak ettiği yere gelmesini sağlayan hocası ve ustası Frère Darreye ve babasıdır. Büyük harfli Hoca ve Ustası Darreye: için. "1967/1968 ders yılında öğretmenim, daha önemlisi hayat rehberim; şair, yazar, kültür adamı kimliğime doğru yörüngemi çizmemde birinci derecede etkili olmuş kişi" der Enis.

Akatalpa'nın 35., Kasım 2002 sayısında Nuri Demirci'nin "Kavşak, İstaka, Tünel" başlıklı *Başka Yollar*'ı tanıtan denemesi var. Demirci, oldukça derleyip toplayıp saptamalar yapmış ama kişide okuma isteği uyandıracak yönünü pek kurcalamamış. Oysa kitap çok yönlü ilgimi çekiyor benim. Nuri'nin hoşuma giden benzetmesi bilardo, istaka oldu. Bu yönüyle Enis'in anlatım tekniğine yaklaştığı söylenebilir Demirci'nin. Ben burada ayrılıyorum bilardodan... Ben:

üç bant bilardo tekniği diyeceğim bu anlatım tekniğine; çünkü. üç bant kurallıdır, dengelidir, matematiğe dayanır. 9 toplu, iki deliğe atılan Amerikan Bilardosu gibi değildir.

Benim görüşüme göre: *Başka Yollar* bir kez okunup bir kıyıya atılacak kitaplardan değildir. Dil keyfini duymak istediğiniz zaman cankurtaran simidi gibi sarılacağımız tavandaki kurtarıcıdır. Bunalım çözücüdür. İnsanı yalnız yollara değil, kuşlara, taşlara, yıldızlara, bulutlara, otlara, çiçeklere bakmaya çağırır. Sevgiyle, şair diliyle evreni tanıtır. Misyon yüklenmiştir. Kendisi var olabilmek için sizin varolmanızı bilinçli olarak ister. Sizin yaşamanız, onun yaşaması demek olduğuna göre...

Başka Yollar kitabı üç bölüme ayrılmış.

1. Kuş Sesleri, 2. Eylülle Doğru, 3. Dağdarın Sesi.

Dağdar, dağlanmış, yaralı, çok üzgün anlamlarına gelen bir sözcük. Kitaptaki olaylar, yazarın babasının, kalp ameliyatı için hastaneye yatırıldığı günlerde Paris'ten çağırılmasıyla başlar. Bu arada 17 Ağustos 1999 Kocaeli-Gölcük depremi olmuştur... Yazar bu acılarla yaşamını sorgulamaya başlar.

Kuş sesleri adlı birinci bölümde kişiliğine önemli katkılar sağlayan Saint Joseph Koleji yıllarını anlatır: sıkı disiplin, iyi eğitim, iki yabancı dil, bilhassa nitelikli eğitmenler... Bu kişiliğinin temel taşlarını oluşturur. Otuz yıllık yazarlığını, şairliğini gözden geçirir. Frère Claude'u aramaya başlayarak 'anlatımın yolu'na çıkar. Bölümün sonunda dağlanmış yüreğinden şu sözler dökülür:

"Hayır, bunca yılda yazdığım onca kitap, etrafımda beni kırılğanlığında koruyacak bir duvar örmeye yetmedi. Şiirden şiire, yazıdan yazıya, karmaşasını artırarak biçimlenen labirentimin içinde miyim, tam tersine, onun gizli kapaklı dilinden ibaret miyim? Sorular sordum, dönüp hep beni yaraladılar. Gövdemin ve ruhumun her zerresi acıyor artık. Kitaplar yazdığımı sanıyorlar, görüyorum: Ola ki birkaç kişi, benim gerçekte inlediğimi farketmiş olabilir, duyabilir diye çıkarıyorum bu kuş seslerini."

Enis Batur'un *Başka Yollar* kitabından söz etmeye şimdilik son veriyorum. Çünkü ondan yeri geldikçe yararlanacağım. Kitapta yer yer şiir anlayışı ve şairler için söylenmiş sözler de var. Bunlara döneceğim...

Perihan Mağden'in Madeni (!)

"Mutluk Kazaları" Nasıl "Dünya İşleri" Oldu?

Aziz Nesin'in anlattıklarındandır: ölümünden sonra kitapları durmadan çoğalan yazarlar olduğu... Eh, burası Türkiye'dir: olmaz olmaz!

Hiç kimse sözünü etmedi. Perihan Mağden'in şiir kitaplarından: pardon, öyle ortada iki kitap yok!

Dolayısıyla abra kadabra üçkâğıtçılığı var... Kabalcı Yayınlarından 1995'te çıkan "*Mutluk Kazaları*" adlı şiir kitabınıza 3 şiir eklersiniz ve kitabınızdaki başka bir şiirin adını koyarsınız: "*Dünya İşleri*" olur size, 2001 yılında Everest Yayınlarından çıkan gıcır gıcır yeni kitap! Alın size, zahmetsiz kitap üretme tekniği!

Eleştirmenler meleştirmenler, yuh size! İki senedir birinizin gözüne batmadı mı? Demek ki tanıtımlarınız sözde, incelemelerinizin de hiçbir kıymeti harbisi yokmuş!

Bizim belleğimiz de zayıftır şimdi! Unutup gitmişizdir; bu ülkenin dergilerinde yıllarca tartıştığımız konuları! Biz bu soruları, etik bir problem olarak görmedik mi? Yayınlanmış şiirler, romanlar, öyküler, makaleler zorunlu yanlışlar olmadıkça değiştirilmemelidir demedik mi?

2003 Yılı'nın İlk Şiir Kitabı Gülten Akın'dan "Uzak Kıyıda"

Şiirimizin ustalarından Gülten Akın, son birkaç yılda yazdığı şiirleri kitaplaştırdı. Kitaptaki baskı tarihi, Ocak 2003. Sevdiğimiz, övdüğümüz şu şiirler var: Dalgıç, Mutlu Bir Güne Şiir, Orda Kaldım, Kırmızı Patikler, Mavi Kuş.

Güzel şeylerin ender olduğu ülkemizde şiirseverseniz, kendinize bir iyilik yapın; bu kitabı alın! Kitaptan bir şiir:

F

Cam makasımızla kesip yapıştırsak
çocuk düşlerinin mekânına
kaç tiyatro eder kaç sinema

onlar surların dışında kalmıştı
her birine gülemeyen yüzler geçirildi
görünür görünmez cenderelerde
kıpırtılarının cezası ölümdü
diri meraklarının işkence
kondukları telde dursunlardı

"bitti" dense şimdi
sıcak evlere derin annelere
su perilerine gönderilseler
artık hangi masal güldürebilir ki

tüy döşeklerde uyuyanlar
yapmıyor, istemiyorlar ne masal ne türkü
F siz oynuyorlar, alfabelerinden düşmüş gibi

dünyanın zifiri karanlığında

Hilmi HAŞAL

SALLANAN GÜN

Saydam bir günü içtim şehrin gözlerinden
Evrenin en canlı kırmızıydı kesinkes
Hani şu başa bela cinsinden: güneş
İnanılmaz ılık, yunmuş, kirazlı anılar seliydi

Bir çınar ağacı, sokulgan, olanca cüssesiyle
Üzülüyordu, yanındaki acemi çınarcığa
Ölüm kadar büyüktü ayrılığa dair gri soluğu
Şu yedeksiz hayata dal veren sancısıyla

Saydam gül erincini içtim şehrin ellerinden
Tam da dizleri dizlerime yaslanıyorken, naçar
Çınar yaprakları sallandı benim yerime, sanki
Çoğalıyordu alaca. Üşüşüp halkalı gölgelerce

Tam da o gümüşlü, lal dünyaydı, bambaşka...

Ahmet GÜNBAŞ

ŞİPİNİŞİ

Gül hızıyla geldim bak
Kırgınlığımı çıkar pencereye

Benim köpükler içinde
Varım yoğun aşk
Ormanı çözdüm kuytusundan
Akarsuları çevirdim
Birkaç bulut attım terkiye şipinişi
Rüzgarın terini sildim
Kır kokusuyla kırdım kirişi
Sabahım civil civil sabahım taptaze
Sana gökkuşağı boyunlu bir dağ getirdim
Yepyeni bir yol buldum ucundaki çiçeğe

Gül sesiyle geldim bak
Bozgun çocuğumuzu salma geceye

Nuri DEMİRCİ

YİNE

an bitti" dedi, saatçi
"şimdi takvim ve rüzgâr"

sokaklarında telaşı gizlenmiş bir göç
solgun bir şehir resmine akıyor hayat
kaçıncı geçişim aynı köşeden
tanıdık epey, yabancı hem de
içimde, köşe benmişim gibi bir korku

çiçekleri söktüm, gülümseyişlerin altına baktım
göğsüme bir tomurcuk sakladım, yürüdüm
bir kazı yeri arkamda zaman
içimde, aradığım bendeymiş kuşkusu

"bitti, dediğimde bitti an" dedi, saatçi
"şimdi kâğıt ve yağmur"

İlyas TUNÇ

BİR YENİLİK OLUR BELKİ...

tembel bir derisi dikenli
değiştirmeden yerini...
yine dünkü gibi...

çıkarıver kovduğundan, yürüsün kendince... bir yenilik
olur belki...

duvarlar, kapılar, masalar... her şey sıradan, ötekinin
benzeri... hoşgeldiniz kahveleri, pastalar, çerezler...
yine dünkü gibi... kadehleri bu tarafa, şamdanı sola
kaydır, rüzgâra ver külleri... bir yenilik olur belki...
uykularımı böl, uzak saatlerde gel, yanlış anla
beni... biraz şüphe ve korku, ansızın kapı zili,
ya da üçüncü kişi... bir yenilik olur belki... birden sonra
iki, sonrası dünkü gibi... sayılar ölçemez ki aşkın
derinliğini! şamdanı şimdi sağa, kadehler yukarıya...
atalım üstümüzden eskimiş giysileri... böyle böyle
bozulsun evimizin düzeni...

daracık odalara gir
kutsa sakar gövdemi
bir yenilik olur belki...

ŞİİRDE GÖRGÜ

Şiir: gerçekliği, süzgecinden geçirerek yansıtırken, yeniden üretirken bir soyluluk kazanır. Dilini nelerle doldurursa doldursun-iğrençliği ve kötülüğü söylerken-asaletini koruyan bir üslup takınır. Bu da dilin olanaklarına nitekim sözcüğe dayanır. Şiir her sözcüğü hemen kabul etmez. Kabul ettiğini de çabucak bağrına basar, bütünleşir onunla. Bir şiire 'takvim' sözcüğü yerine 'davul' sözcüğü girdiğinde şiirin dengesi bozulur. Şair, bu sözcüğü şiirin kabul edip etmediğini ve kendi içinde kurduğu örgünün dağılıp dağılmayacağını hemen anlar. Davul sözcüğü de şiire girebilir. İşte tam burada şiirin görgüsü ortaya çıkıyor. Şiirin: geçmişten ve şimdiden -yazılmış ve yazılmakta olan şiirlerden- edindiği görgüsü o sözcüğü alıp almayacağını ortaya koyar. Görgü kavramını; toplumsal yapıya ait çağrışımlarının hepsiyle birlikte alıyorum. Bunu şiire taşıırken, sözcüğün çağrışım alanlarından, içsel ritmine kadar, görüp geçirdiği tüm tarihsel sancılarını içine katıyorum. Çünkü insan görerek değişir, gezerek ve okuyarak değil. Okumanın geri plana itildiği sanılmasın. Okumak, olmazsa olmaz bir koşuldur. Görmekle; burada, farklı yaşamları, yaşayarak, sezgiyle içselleştirmekten bahsediyorum. İnsan çabuk unuttur. Önünde gördüğü-yaşadığı gerçeklikle daha çok değişir, bilincinde pıhtılaşmış fantezileri üretime dönüştürür. Bu insana sürekliliği olan bir gelişim kazandırır. İnsan gelişiminde büyük önem taşıyan görgü kavramı bu niteliği ile şiirde de yaşamını sürdürmesi, doğru şiire giden bir yoldur. Bunu şiire kazandıracak olanlarsa, şairlerdir.

Şiir ölümsüz, parlatıcı zihnin duvarlarına yeni pencereler açması nedeniyle gücünü her zaman her yerde korur. Bayram sabahı el öpmeye giden bir çocuğun, mezarı ziyarete giden bir adamın, masum ve hoşgörülü yüzünü taşır, şiir. Nice dökülen kanlara rağmen direnciyle, hâlâ okunuyor olmasının sevinciyle, zamanı tanımaz gövdesiyle, görgülü bir aileden gelir şiir.

Görgülü bir şiir kendini defalarca okutarak da "tüketilmezlik" olgusu içerir. Her okunduğunda yeniden üretime girer. İnsanı hiç sıkmayan, her gün yeni biri olabilen sevgili gibi. Mevsimler gibi, deniz gibi. Evin içinde efendi, sokalarda haylaz. Akşam sarhoştur, gece melankolik. Olsa bile şiir, taşkınlığını soylu biri gibi gerçekleştirir.

Dilinde barındırdığı sezgiyle, o geniş ve derin perspektifiyle, ne yaptığını bilen bir beceriyle yaşayan şiir, görgüsünü -kendi içinde- şiirden şiire taşıyacaktır.

VIII

Bütün sözcükleri yaşar kitap.
Onlarla gider gelir: Durulmaz
Sesler hariç.
(Seslerin ne gibi etkileri olacağı henüz bilinmiyor.)

IX

Sonunda yüzünü yitirir kitap.
O zaman görürüz*

* İlhan Berk (Şeyler Kitabı)

DÜŞÜK

Düşükle kimse konuşmaz, siz de bundan sustunuz
Kalem sapı yazmaz, kimse onu görmedikçe
Sorgu ayininde uyarı alır perşembe akşamları
Yatağa girdiğinde düz kaslarıyla konuşur
Gönül kırmaz, o sizi ister papatya ve pirekapandan

Düşük, yürek kasıyla konuşur cadde ortasında
Kırk ermiş kızmıştır bir kere
Balık yuvalarına kızmıştır, onu denize atmadılar diye
Düğmelere, taraklara kızmıştır, onu iliklemediler
Bu hayatın orta yerinde, o akıntıdır yerine göre
Size akar, iki bıyık teline; durgun sulara karışır
Sizle yardımlaşır, cebinizde taş kömürü
Üst cepkende kartvizit, adınızın yanına kor kendini
Sizden biri, sizden biri
Katmanlı akar su mermerine
Oydunuz ya, bir sanat gecesinde
Herkesi ittirerek perdeyi çektiğinizde
İçine çektiğiniz gece, o yontuyu katranlar arasından
O sizin eserinizdi, bir parçacık kaya resimleri
Bir mendil olup katlandı, cebinizin üst köşesinde
Azıcık kırmızı, azıcık kızgın, çok ateşli
Heykel gibi bekledi
Sanat eserinizi bittiğinde

Düşükle kimse konuşmaz, o sustu bir kere
Küflendi kumtaşı görünümünde
Bir kasılmadan sonra oldu bu!
Son otobüste taşlaşan bilet
Arka koltukta kırk dört numara
Rakı kokusu yayan bir yolcu
Gittiği yer bakteriler arası bir durak
Mercan kayalarının orta yerinde
Denizi bulmadan deniz olan bir köşede
Kıvrılan parmaklarıyla sizi anlatır durur
Adı düşük bir kere
Soluk sarı benziyle tıpkı bir minyon kedi
Evinizde ötmüş durmuş uzun zincirli geceleriyle
Duymadınız düşüktü artan kar raketlerini
Atladı durdu törelere aykırı biçimde
Kırklar onu dinledi biri eksik
Yaktı kendini sizden kalan ateşte
Karadut ağacından bir sazla çaldı isteklerini

Attı kendini şehrin orta göbeğine
Hadi susuz bıraktılar seni Hüseyin
Vur kendini kireçli bir salıyıla asfaltın üzerine

ŞU GÖĞSÜM YIRTILIP BAKSAN, DİKENLER AYNI GÜLDENDİR

Ayşegül İZMİRLİ

Sahneler ve kutisler hareketli: oyun sürüyor.

Durmuyacak, durmamalı yazıya vurulmuş sözün akıntısı.

Akatalpa'nın Ocak sayısındaki dertlenmem ve dertleşmem, bir molyadı: bir yıl süresince bende birikenleri kurutma kâğıdına emdirmeye seansıydı: kurutma kâğıdını aynaya tutun diye, size yolladım.

Şimdi masam parmak kaldıran dergilerle, dizelerle, yazılarla dolu: beklediler. Daha iyimser, sevecen mi yaklaşmalıyım sözcük tepelerine? Yoksa, sözcüklerle şakalaşırken işi zevzekliğe varıranlara, edebiyatın belki bir oyun, ama ciddi bir oyun olduğunu bildirmeli ve cevheri arayan bir madenci gibi, hoyrat kazma darbeleriyle onları kazıp ayıklamalı mıyım? Böylece sözün özüne ulaşacakların yolu açılmış olur mu?

İyimserlik, evet, artısı bol bir işlemdir ama, işin içine göz yummak girince, elde kalanları unutmak ve işlemi yanlış sonuçlandırmak gibi bir tehlikeyi de yanında taşır.

Elde kalanlar şunlar:

Sondan başlayarak bakıyorum, birinci yaşı kutlayan *Kum* dergisinin on ikinci sayısına. Seyyidhan Kömürçü'ye kadar sözün dar patikasında; daha: tepe uzakta. Dalgın Merhamet III şiirin adı: o sayfada biraz duraklıyorum

*önceki hayatın avlularında yakalanıyorum
sen ibrikle beddua dökerken babamın eline*

Saat 16.15. Bu şiiri bir biçimde Tuncer Uçarol'un önüne bırakmalıyım. Bakarsınız yağmurla şimşegin arasında bir yerlerde dolanır, oyalanırken görürer: görmeli.

Ahmet Uysal, benim bildiğim, İda'nın oralarda çokça bulunmuş; belki de hep orda bulunmuş bir şair. Bu yüzden Havran'ı havra diye yazmaz, Zeus Altarı'na da "zeus atları" demez. *Kum*'ün dizgicisi "yanlış"larını düzeltmiş olmalı.

Ve derginin ilk sayfası: sondan başlayınca mı bu kadar çabuk bitiyor dergiler? Yoksa hepsi bu mu? Evet! Haydar Ergülen, "yazamıyorum" diyor ama, bakmayın siz, yazıyordur. 1980 model Ciddi Savaşlar Çıkacak adlı şiirini okurken "Safra atar gibi yirmi yıl öncesinin şiirlerini yayımlamasa iyi olur" diye düşünüyorum. "Şu yenileri bir görseydik!"

Şairlerin kitaplarına koymadıkları, öte yandan yok olup gitmelerine de kıyamadıkları şiirleri vardır; onları zaman zaman vitrine çıkarmak isterler ve sanırım hata ederler. Öyle ya, iyi idiye neden o zaman değil, kötüyse neden şimdi?

Wesvese, ilk sayısıyla umutlandığım, keyifle okuduğum bir dergi idi; yazdım da bunu. Merakla beklediğim ikinci sayısında belirgin bir düşüş saptamıştım kendimece. Kasım-Aralık tarihli üçüncü sayısında belli oldu ki, kültür, edebiyat, felsefe üçlüsünden tercih ettiği költürdür, edebiyatsa üçüncü kümeye düştü düşecek gibidir. Olabilir; yine de eli yüzü düzgün bir dergidir *Wesvese*; Trakya'nın çok sesli tek sesidir. Erdiñ Özdemir'in Mantolu Vapur, Nigar Okyay'ın (Evden Haikular) değil, Kutsadığım Eve Küfrümdür adlı şiirleri az'ın özlüğüdür:

*tavan arası
annemin göbeği
hep kalabalık*

Hüsamettin Çetinkaya'nın "Çaresiz Diyaloglar..."ıysa, Doğan Medya- Etik İlkeler-Tariffeli Yazarlarla edebiyatı dolaylı bir selamla geçiştiren ve Kemal Tahir ekseninde gelişen bir yazı.

Mehmet Sarsmaz, söz verdiği *yenibinyıl şiir* yerine *hakiki son kışol*'la göründü Sefrihisar'dan. Zaman zaman yapıyor bunu: içini döküyor. Anmak istedim.

Sarsmaz'ın "son" dergisinde "biraz ukala" olarak tanımladığı Ataman Avdan, yayımladığı *Ay* dergisinin aralık sayısında da cesur, kendinden emin yargılarla sürdürüyor Dergicinin Masası başlıklı yazı serisini. Kasım sayısında iyimserliğe dokunan sarkacı bu sayıda yerginin kıyılarına vurmuş. Anlatımcı şiirden yola çıkarak Şavkar Altınel'i, Roni Margulies'i sarsıyor. Yılmaz Odabaşı'yı ise sadece sarsmıyor. Anatomi Dersi tablosunun canlandırmasında, konu mankeni olarak, boyluboyunca Dergicinin Masası'na yatırıyor: iyi de ediyor

Avdan'ın bu tavrına "biraz ukala"lık denir mi bilmem ama, bu küçük dergiyi yaylı bir yatağa ya da bir vibratöre çevirebilmesi iyidir. Sarsılması gereken bu kadar erbab-ı kalem var iken...

Konya'dan Adana'ya göçen *Yom Sanat*, sadece Adana'nın değil, son sayılarıyla, ve hele Kasım-Aralık tarihli 9. sayısıyla, son ayların en iyi dergisi gibi duruyor. Demek ki Adana'da da dergi gibi dergi yayımlanabiliyor: *Yom Sanat* bunu kanıtladı.

Dosya konusu Enis Batur olunca, sanki, bu konuda yazarlar yazılarını birkaç kez okuyup öyle yayımlamışlar; bir önemseme işareti bu, bir özenme nedeni: hem doğru hem yanlış. Doğruluğu Enis Batur'un özelinde, yanlışlığıysa genelde uygulanmayışında. Elbette bu dosya için yazarlara yönelik bir saptama ya da suçlama değil bu yazdığım. Daha önce de belirttiğim, derginin adına, edebiyat dünyasındaki konumuna, düzenlenen dosya konularına göre, kendi adını, imzasını önemsemeden yazma biçimini özenli ya da çalakalem olarak belirleyenlere...

Yom Sanat'ın özellikle 9. sayısını, bu dosya nedeniyle, elinizin kolay ulaşacağı bir yere koyun.

Mustafa Durak, öyle sanıyorum ki edebiyatın oyun tarafını, yazılarını yazarken içine girdiği bahçede yaşıyor ve aldığı hazı kendinde saklıyor. Çünkü, o bahçeden çıktıktan sonra bize anlattıklarının oyunla falan bir ilgisi yok; bahçede edindiği "izlenim"ler, adının önündeki akademik unvana uyan, ciddi, sistemli, adım adım genişleyen incelemelerin sonuçları.

Ekim 2002 tarihli *Hürriyet Gösteri*'deki "Uzuncaoğlan İlhan Berk'te Öykü ve Anlam", Aralık 2002 tarihli *Hürriyet Gösteri*'deki "Yalın ve Özgün Bir Dilin Ardında: Mehmet Taner" incelemeleriyle *Yom Sanat*'daki "Enis Batur'un 'Elma' Romanı Nasıl Bir Roman?" başlıklı incelemesi, çalışmalarının son ve yetkin örnekleri.

Bu yola baş koyanlara, *Adam Sanat*'ta yayımlanan Önder Otçu'nun Ece Ayhan incelemesi ile Mustafa Durak'ın andığım incelemelerini, dönüp dönüp okumalarını öneriyorum.

Sanırım 3. ayın yazısında, İhsan Üren'in yayımlanacağı duyurulan *Ufuk Turu*'nu 4. ayın yazısında da Mehmet H. Doğan'ın *Şiir Yılığ*'ını konuşacağız. Bakın, daha yeni yıla başlamadan onun üçte birini harcamanın hazırlığını yaptık bile.

Görüşeceğiz.

Yayın Yönetmeni : Ramis DARA (0 535 4990030)
Sahibi ve Yazışmaları Müdürü: Melih ELAL
Yönetim Yeri : Ataevler, Adalet Sok., Adaletkent Sitesi
H Blok, D: 3 16140 Nilüfer Bursa Defteri
Yayın Danışmanları : İhsan ÜREN, Hilmi HAŞAL,
Serdar ÜNVER, Nuri DEMİRCİ.

Yazışma Adresi : Ramis DARA, P.K. 68 16371 Ulucami BURSA
Katkı Payı : 10.000.000 TL
Posta Çeki : Hilmi HAŞAL adına 584893
Dizgi : Emel Coşkun
Baskı : Özsan Matbaacılık, İzmir Cad., No: 221 BURSA
Elektronik Posta : akatalpa @ hotmail.com
Faks : 0 224 2254052

Aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* Ocak 2000'de Bursa'da kurulmuştur.